

voor onzen die reeds gelegd om, in de 17e in de zaak. Onder het oordeel de miskenning, teleurstelling, grievende en hardheid edendmiddag moedige erg, zien wij el neer, en slechts om om onzen, ng gespaard et ga u als ods, en die Door alles er, vatbaar ven, en om ontvangen d heeft en le gezamen licht onder V. Verdruk

eweging ook zomer van in daarover n. Te Olde- set De Huot, ijke opwek- sener jeugd- van Zwolle rd er door da voor ge- voorgestaan eformeerden op de ker- eest. In het i voor hem reekte toen /III: 23. Op de toen uit- Christelijke oog op de mige chris- och de een- likwerf zo- idig ontwik- edachte: de tijk, en het oog genoeg so wij een- ook op de even en de t is in het ar het vol- nog slechts s ontvangen usthede van t een klank telijke heim- beeld van e volmaakte

Waarom ge- aan won- el ten voor- ille. In het een spreek-

ven vereen- ming, opdat gezin, kerk, n. Vanzelf, te beraden ding tot au- l werk zich oeping. 't zij s uit eigen nel name in iagedacht is t huisgezin, uit over het naar hogere

der niet te eweging in grenzen be- m omvat de t 16 jaar e de Jeugd- r zaak die ten, die de ar op haar nenverga- vergade- eweging in eschouwing t alleen be- e leerjaren, mt.

ck „De Op-

beurt moettende vervullen, had hij deze voordracht gebonden, eenigszins onder den indruk van het gebeurde met Dr Gunning's „Leven van Jezus". Wie echter in de hier volgende bladen, zoo lezen we in het voorbericht, een rechtstreeksche bestrijding van Dr Gunning meent te zien, vergist zich. De zaken, door Dr Gunning genoemd, waren immers van te ernstigen, wetenschappelijken aard, dan dat zij met een populair praatje vereffend zouden kunnen worden. Ook achte Gispens een leven-maken voor de schare, die nauwelijks wist dat er historische kritiek bestond, meer in het naideel dan in het voordeel van het oprechte geloof en der gezonde orthodoxie. Zijn doel was slechts, de broederen te storken in het geloof aan de wondermacht Gods, en, zijdelings, het onschijnlijke der theologische methode van Dr Gunning aan te toonen.

Op den eersten rustdag na het overlijden van zijn vriend, Dr G. C. de Moen, December 1879, hield Gispens in de Christelijke Gereformeerde Gemeente te Doesborgh, de laatste Gemeente van den ontslapen leeraar, een gedachtenisprek over Openbaring XXII: 3b, 4. Ten voordeele van het kerkje der kleine, behoeftige gemeente werd deze toespraak uitgegeven onder den titel: „De toekomst van Gods dienstknechten". We lezen daarin o.m. deze uiting van ongeveinsde pieteit jegens den veelgeliefden broeder: „Was het mij smartelijk, aan de vereerende uitnodiging der familie, om aan de begrafenis deel te nemen, geen gevolg te kunnen geven, des te aangenamer was het mij, door den kerkerand te worden uitgenoodigd, om heden een woord ter nagedachtenis van den gestorven leeraar te spreken. Mijn kerkerand, voor zoover ik dien, in haast, bereiken kon, zeide dan ook eenparig: ja, dat moet gij doen, dat hebben wij voor onzen goeden domine De Moen van harte over. Nooit vergeet een deel der tegenwoordige Zwolsche gemeente wat De Moen, in benarde omstandigheden, voor haar geweest is, en hoe hij haar bijna om niet gediend heeft in dagen, waarin zij haren ondergang nabij scheen. En van het oogblik dat ik De Moen leerde kennen, gedurende de jaren die hij als ouderling dezelfde gemeente (n.l. Kampen) met mij diende, heb ik hem leeren hoogachten en liefhebben, om de eenvoudigheid van zijn geloof, om de oprechtheid van zijn hart, om zijn zachtmoedigen aard, om zijn gezond en bedachtzaam oordeel, om den adel van zijn karakter, om zijn onverdeelde toewijding aan den dienst van God; om alles, met één woord, wat de Heere in hem gelegd had. De Moen was een van die Christenen om wier kennismaking ik den Heere eeuwig dank schuldig ben. In dezen Christen was veel van Christus. Als we soms, peinzensmoede, met het oog op vele Christenen de bange vraag voelden rijzen: zijn dat nu óók bekeerde menschen? dan was de hartelijke omgang met De Moen mij menigmaal tot versterking, en ik dank de goede leiding mijns Gods, dat zij mij op mijnen levensweg, dezen eenvoudigen en trouwen dienenaar der gemeente en deelgenoot van hetzelfde geloof deed ontmoeten". — De uitgave dezer Rede beleefde in 1880 een tweeden druk.

Ten voordeele van het Weeshuis der Christelijke Gereformeerde Gemeente te Zwolle verscheen in 1881 Gispens afscheidswoord: „Gode bevolen", naar aanleiding van Hand. 20: 32 „En nu, broeders! ik beveel u Gode, en den woorden Zijner genade, die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de heiligen". In dit laatste woord van Paulus tot de opzieners van Efeze vond de scheidende leeraar de omschrijving

voeding der rijpere Jeugd" uit, dat de Jeugdbeweging in eigen kring meer en meer contact moet zoeken met alle personen en corporaties, die zich in den kring met het onderwijs en de opvoeding der rijpere jeugd bezighouden, en zich alzoo in steeds sterker mate doe kennen als een zelfstandig en onmisbaar orgaan in de algemeene organisatie, die op dit gebied zich begint te ontwikkelen". In een referaat, indertijd gehouden voor den Ned. Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden grondslag, betoogde hij, dat de Jeugdorganisaties zooveel mogelijk steeds de band moeten blijven onderhouden met huis, school en kerk.

Nu zijn wij het er allen over eens, dat voor den opzettelijken opvoedingsarbeid van den puber in onzen tijd de navolgende kringen in aanmerking komen: het huisgezin, de school, de kerk en de Jeugdbeweging. Geen verschil van meening bestaat ook over het feit, dat hierbij de opvoedingsarbeid van het huisgezin primair is. Deze kring vormt het eerste opvoedingsmilieu. De Staatscommissie 1918 sprak dan ook uit, dat het gezin het meest oorspronkelijke instituut voor de stoffelijke en geestelijke opvoeding is en ook nog in onzen tijd van het gezin de sterkste opvoedende kracht uitgaat, zoowel ten goede als ten kwade. Het gezin is de natuurlijke band en het natuurlijk opvoedingsmilieu. De taak der ouders is door God in Zijn schepping vastgelegd. Foerster zegt: „het gezin is in dezen zin de meest fundamentele factor der opvoeding". De eerstgeroepen zijn de ouders. Geen instituut kan in deze het gezin vervangen,

van de hoogste behoeften der gemeente en de uitdrukking van zijn hoogste wenschen voor haar. Opgebouwd te worden tot een heiligmakend des Heeren en zoo het ideaal nader te komen, en onder alle Gods heiligen een plaats in te nemen, dat was het wat de gemeente bovenal noodig had, terwijl de scheidende leeraar al zijn wenschen voor haar samenvatte in dat ééne woord: Gode bevolen, een afscheidsgroet waarvan zij de oprechtheid, naar hij met eenige vrijmoedigheid meende te mogen zeggen, niet behoefde te verdenken.

Hiermede hebben we, naar ons beste weten, al de geschriften, die Gispens in zijn Zwolschen tijd ter perse legde, kortelijk weergegeven.

Bedenkt men nu voorts daarbij, dat hij ook voortging opstellen te plaatsen in het kerkelijk „Jaarboekje"; dat hij „De Vrije Kerk" geregeld van artikelen voorzag; in „De Herant" de rubriek voor de Zondagsschool verzorgde; in „De Bazuin" wekelijks brieven aan zijn vriend te Jeruzalem schreef, en ook voor het „Jaarboekje" ten dienste der Christelijke Jongelingsverenigingen bijdragen leverde, — dan mogen we zeker wel zeggen, dat onze Zwolsche penvoerder destijds reeds een publicist van beteekenis was.

RULLMANN.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een aanvulling en bestrijding.

II.

Na 1900 veranderde de toestand en voelde men in den kring van „Patrimonium", dat de conclusiën van 1891 wel zeer eng waren geformuleerd. De „twee bedingen" waren goed, doch er diende een uitbreiding aan gegeven te worden, al moet terstond erkend, dat zij een buitengewoon steun zijn geweest bij de verdere ontwikkeling van de Christelijke Arbeidersbeweging.

Men vergeet echter niet, dat in de voorbije gane 10 jaren van actie, bij menigen christenwerkman de grenzen waren verflauwd. Terwille daarvan durfde niemand herziening van de conclusiën aan de orde te stellen. Doch men zij daarover voorzichtig in zijn oordeel.

Immers het moet erkend, dat niemand tot op dat oogenblik (1900), zelfs tot den huidige dag (1932), een behoorlijke omschrijving heeft durven geven, wat dan wel een juiste formulering zou zijn van een werkstaking en welke staking nu eens precies op het eerste bericht voor een christenwerkman geoorloofd is 9).

Ik mag ten bewijze hiervan, als een illustratie hiervoor, verwijzen naar het debat in de Tweede Kamer, bij de behandeling van de wet regerende de Arbeidsovereenkomst in het jaar 1907 onder minister Van Raalte. Meer dan een volen dag heeft de Kamer zich met het vraagstuk van de werkstaking bezig gehouden, ondanks de aanwezigheid van prof. Drucker, de eigenlijke vader van deze wet. Het debat was somtijds hopeloos verward.

Dat moet ons echter niet bevreemden.

Immers wij hadden in 1902 de leerlingstaking bij de diamantbewerkers; in 1903 de Januari-staking bij het spoorwegpersoneel, die een inleiding werd op de algemeene staking van 6 April in datzelfde jaar.

Het gevolg is geweest, dat gedurende de eerste vier maanden van 1903 zoo wat de geheele bevolking zich heeft bezig gehouden met dit strijdmiddel.

Ik wil hier even ingaan op wat u in een uwer artikelen schreef, omtrent het verbot van staken voor het personeel in overheidsdienst.

Minister Kuyper kenschetste in de Tweede Kamer in 1903 zulk een staking aldus:

of de taak der ouders overnemen, ook de staat niet. Wie aan den bouw en welstand van het gezin werkt, arbeid daardoor het meest aan den bloei van het leven op andere terreinen. De ouders blijven krachtens Gods ordinantiën voor het natuurlijk leven, geheiligd door de roeping en de beloften van het Verbond der genade, bezegeld aan hun kinderen door den Heiligen Doop, de verantwoordelijken. Van deze positie der ouders dient zich ten allen tijde de school en ook de jeugdbeweging bewust te zijn en te blijven. En ook de ouders zelve, waarvan sommigen wel niet in de theorie, maar toch practisch soms bewijzen geven, dat ze hun verantwoordelijkheid der opvoeding kunnen overdragen aan de school en in de latere jaren hunner kinderen aan de steeds meer groeiende en in betekenis winnende Jeugdvereniging, zullen zich dit in herinnering brengen. Dat er te dezen opzichte contact moet wezen tusschen huis en school en het beginsel hier medebrengt, dat de school van de ouders dient uit te gaan, behoeft geen nader betoog. Dat er niet minder contact moet zijn tusschen huisgezin en jeugdbeweging, staat ook vast, gegeven het hierboven uiteengezette standpunt omtrent de primaire taak der ouders. Dit contact is voor de rijpere jeugd van 16 à 17 jaar en hooger bij de Gereformeerde Jeugdbeweging uitgewerkt in het zoogenaamde „Ouderlijk Toezicht" op de Vereenigingen, en voor de jeugd van 12—16 jaar in de stelling, dat de Knapen- en Jonge Meisjesvergaderingen behooren uit te gaan van de ouders, die voor dit doel een Oudersvereniging vormen, die de leiders of leidsters dezer organisaties aan-

„Er is in het land een Overheid. Die Overheid regeert niet absoluut, maar constitutioneel in overeenkomst met de historisch verkregen rechten en vrijheden van ons Volk. Wat ligt nu in de gedachte, dat er een Overheid is? Dit, dat door die Overheid langs constitutioneelen weg eene wet wordt gesteld, en dat elk goed Nederlander zich als er een wet tot stand komt, daaraan heeft te onderwerpen. Daartegenover stelt zich nu echter een macht in den Staat, eene macht die absoluut regeert en waarbij elke constitutionele waarborg ontbreekt, een macht gelijk onlangs werd aangediend, evenals een machinist die op een locomotief staat, slechts even aan een schroef heeft te draaien om de geheele Overheidsmachine te doen stilstaan. Door die macht wordt de Overheid bij een staking bedreigd."

Wil men betreffende deze kwestie een goed overzicht hebben, dan is het goed na te lezen, wat dienaangaande is geschreven als toelichting bij de stakingswetten van 1903; uit een en ander zal blijken, dat wij een weinig voorzichtig moeten wezen in ons oordeel over onze geestesverwanten uit vroegere dagen 10).

Er zijn er die na al het gebeurde in de laatste jaren hunne zienswijze hebben veranderd. In eene in 1918 gehouden vergadering van het C.N.V. te Arnhem, is de volgende stelling verdedigd en ongetwijfeld ook aangenomen:

„Aan personeel in publieken dienst mag in het gemeen het recht van werkstaking niet worden ontzegd. Natuurlijk moet echter uitzondering gemaakt worden voor hen, die in dienst zijn van de Overheid als zoodanig en in hun arbeid voor of namens deze handelen."

Wij vinden in deze uitspraak een anderen gedachten-gang openbaar worden, dan wij in 1903 huldigden. Ik laat deze uitspraak dus voor rekening van het C.N.V. 11).

Na al wat ik boven schreef, mag u van mij verwachten, dat ik het recht van werkstaking voor een christenwerkman meen te kunnen verdedigen 12). Het staat daarbij altijd vast, dat men zeer ernstig moet overwegen hoe een staking inwerkt op de publieke opinie, of een groot aantal arbeiders zich in hun geweten bezwaard achten en dus willen doorwerken en of de patroon in zijn bedrijf voldoende vervangers kan bekomen, die de plaats der stakers innemen 13).

Mij dunkt, het recht van werkstaking voor een christenwerkman te verdedigen, is niet moeilijk.

Het is daarbij echter noodig, dat wij de kwestie zuiver stellen, met name in de onderlinge verhoudingen.

God heeft een christenwerkman toegerust met de gave tot werken. Hij is voor het gebruiken van die gaven verantwoordelijk tegenover den Gever. Het is echter voor hem een onvervreemdbaar bezit en hij heeft daarover de volle vrije beschikking, met d'ezze restrictie, dat hij over het gebruiken van deze gave, of wel het ongebruikt laten er van, verantwoordelijkheid verschuldigd is aan God.

Hij heeft deze gave van arbeiden ontvangen, om zich met het gebruiken er van het noodige levensonderhoud te verzekeren 14). En gaat hij tot de formatie over van een gezin, dan wordt het werken voor hem een plicht, 15) opdat hij in den onderhoudsplicht van zijn gezin kan voorzien. Doet hij zijn arbeid naarstig, dan wordt hij door God ruimschoots gezegend.

Het spreekt, elk christenwerkman moet van dezen plicht tot werken en de verantwoordelijkheid voor zijn gezin zich ten volle bewust zijn, doch onder dit alles behoudt hij het zelfbeschikkingsrecht 16) over de hem geschonken arbeidsgave.

In „De Standaard" van 19 Oct. 1916 lezen wij:

„Behoudens deze beide excepties echter — genoemd „in de 3e conclusie van het congres 1891 — moet wel terdege op het recht van staking nadruk worden gelegd. Er kan misbruik van worden gemaakt „en dit moet verhoed, maar op zich zelf verblijft aan „elk werkman het recht, zelf te bepalen of hij zijn arbeid leveren wil, al dan niet."

stelt en de zaken dezer vereenigingen verder behartigt. De jeugdigen van dezen leeftijd vereenigen zich zelf nog niet, maar worden krachtens hun leeftijd vergaderd door de ouders. Vandaar, dat men in dezen kring niet spreekt van Knapen- en Jonge Meisjesverenigingen, maar van Knapen- en Jonge Meisjesvergaderingen.

Een tweede factor van betekenis bij de opvoeding van den jeugdige is de Kerk. Het kind, uit geloovige ouders geboren, is van meetaf aan in de gemeenschap der kerk opgenomen. Nu is de taak der Kerk in deze den jeugdige te brengen van den Doop tot het Avondmaal, tot het welbewust aanvaarden van zijn roeping krachtens bondeling. Daartoe dient de prediking, het huisbezoek, maar vooral het catechetisch onderwijs, dat zijn eindpunt vindt in de belijdenis des geloofs, die het Avondmaal ontsluit. Dat hier contact is tusschen de ouders van den jeugdige en het kerkelijk instituut, is uit den aard der zaak gegeven. Dat hier ook contact moet zijn tusschen de Kerk als instituut en de Jeugdvereniging, volgt voor ons uit het feit, dat op de Jeugdvereniging de godsdienstige opvoeding een zeer belangrijke plaats beslaat en met name in de Gereformeerde Jeugdbeweging tot grondslag van den arbeid genomen worden de drie Formulieren van Eenigheid, nader of niet nader gepreciseerd. In dezen kring aanvaardt men dan ook het toezicht van het Kerkelijk Instituut op het confessioneel gedeelte van den arbeid der Vereeniging. Dit is uitgewerkt in het zoogenaamde „Kerkelijk Toezicht", waarop wij thans niet nader zullen ingaan. B. A. KNOPPERS.